

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Govor slov. poslanca dr. L. Gregoreca v državnem zboru dne 3. maja 1887.

(Dalje.)

Takšno izvajanje člena 19. se nam Slovincem mora zdeti kot jedino pravo in kot takšno, ki je primerno, da se mir med narodi doseže. Mislim tudi, da smo temu bliže, kakor bi se komu dozdevalo. Zakaj mislim tako? Zato, ker se za takšno izvedenje člana 19. že Nemci zanimajo. (Poslanec Vošnjak: le na Českem!) Ali Nemci so bili, ki so pripomagali članu 19. do sedanje oblike. Zatorej mislim, da bodo tudi Nemci mu pomagali do pravega izvedenja! Vprašam: kaj neki Nemce na Českem toliko peče? Gotovo to, da ima česka večina v deželnem zboru českem sklepati in odločevati tudi o nemških šolah, o vzgoji nemških otrok, sploh o vprašanih, ki zadevajo nemško narodnost. Tako je in temu je kriva sedanja deželna samouprava in njeni deželni zbori.

Nam Slovincem se iz tega uzroka slabo godi, le veliko hujše, nego Nemcem na Českem. Razdeljeni smo v 6 pokrajin, sam v jednej (na Kranjskem) imamo še ne dolgo nekoliko upliva na šolstvo.

Ne rečem, da hočejo biti ali da so Čehi krivični Nemcem na Českem. Tega ne rečem in tudi reči ne morem. (Posmeh na levi.) Nasprotno, česka večina v deželnem zboru v zlati Pragi je Nemcem že večkrat roko ponudila k miru in porazumljenju. (Živahno posmehovanje na levi.) Kaj podobnega nam Slovincem nemške večine v štajarskem in koroškem deželnem zboru, italijanske v Trstu in Istriji še nikoli niso ponudile. O miru nečejo ničesar slišati. One le pesti krčijo, da bi nas hitreje ko mogoče pobile. (Poslanec dr. Foregger: glej, Anastazij Grün!)

Na Koroškem nimamo niti jedne slovenske ljudske šole in prebiva vendar ondi še 130.000 Slovencev. (Čujte! Čujte! Neverjetno

na desni.) Ponemčevalce v Gradcu je že celo sram, ter se ne upajo z vsemi svojimi hudobijami v javnost na svitli dan. (Posmeh na levi.) Da, tako je! (Poslanec dr. Derschata: ni tako hudo.) Kakor bi bili kaj ukradli ali nameravali ukrasti, kakor zločinci skrivajo se v temo tajnih šolskih zaukazov. Pred nekoliko leti izdali so namreč tajen zaukaz. (Čujte! čujte! na desni) šolskim vodstvom na Spodnjem Štajarskem. V njem nahaja se navod, kako bi slovensko mladež brez vednosti starišev hitro ponemčiti mogli. (Čujte! čujte! na desni. Klici na levi: prečitati, pa vse!)

To Uriasovo pismo smo zasačili. Naslov mu se glasi: „Bestimmungen über Behandlung des deutschen Unterrichtes an den nichtdeutschen Volksschulen in Steiermark“.

To je pravecato Uriasovo pismo, ki ima namen, slovenske mladeži na zlobni, zavratni način, kakor mogoče hitro in urno zavdati narodno smrt. (Čujte! na desni. — Posmehovanje na levi in klici: prečitati! poročati!) Bodem precej poročal. (Poslanec dr. Rus: datum in število! — Klici na desni: Mir! Poslanec Thurnherr: vsaj mu ne bodete Vi narekovali, kaj ima govoriti!)

Po tem zaukazu zmatra se poučevanje nemškega jezika kot del vsega pouka, to se reče: v sicer slovenske ljudske šoli morajo vse predmete — veronauk izvzemši — otrokom utepati tudi v nemškem jeziku, (Čujte! čujte! na desni.) začnejo pa z nemščino že v drugem šolskem letu, (Čujte! čujte! na desni!) ko so že v prvem šolskem letu z nemškim govorjenjem bili pričeli, s prva posamez, zatem pa vsi vkup! (Čujte! čujte! na desni.) Polagoma postane pouk utrakvističen in naposled stopa zmagonosno na dan nemščina kot jedini poučni jezik. (Čujte! čujte! na desni.)

Naposled še treba delo venčati in venec je spleten iz tehničnih izrazov nemškega telovadstva ali „turnarije“, katerih si mora slovenska deca v glave ubijati ter še konečno

nemške — narodne pesmi prepevati, menda na primer „Die deutsche Wacht am Rhein“ ali „Das deutsche Lied“. (Ugovor na levi.) Tako se godi Slovincem, to je zasramovanje člana 19!

Navajam vse to v dokaz, da sedaj ni pričakovati, da bi bili narodi drug drugemu v narodnih rečeh pravični. In zato traja narodna borba nepretrgano naprej. Konec jej storiti je možno le, ako se sleharnemu narodu prilika vzame drugemu v narodnih rečeh zaukazovati. In to v svrhu najpripravnejši organ ali sredstvo je od mene priporočana narodna samouprava.

Z njo ujema se tudi naš prvi, najboljši narodno politični program, kateri je pred 20 leti v peticiji do vlade bil podpisan od 20.000 podpisov ter njej predložen. V tistej peticiji so namreč Slovenci prosili vlado, naj vse njih pokrajine zloži v jedno narodno, upravno slovensko skupino. Slovenci prisiljeni smo ta politični program zopet izkopati, se ga poprijeti in za njega uresničenje vse sile napeti; sicer pograbi nas v petih upravnih skupinah narodna smrt a tega nočemo. Marvč boriti se hočemo prav možato, dokler ne zmagamo, dokler ne dospemo do pravice. Zato bodemo o primernem času tej visokej zbornici predlagali dotičnih nasvetov ter se nadejamo, da nas bodo podpirali vsi avstrijski domoljubi, ki resnično želijo, da narodni prepiri in borbe prenehajo.

Je pa še jedni glavni vzrok, zakaj se narodi ne morejo pomiriti. In ta vzrok se ima iskati v obnašanju vlad, katere so od l. 1867. naprej na krmilu. Nobena izmed njih se ni resno pečala, da bi član 19. izvela. Nobena ni hotela potrebnega organa za njega izvedenja ustvariti, namreč narodnih zastopov pri raznih narodih. Toda mnogo pripada pri izvajanju 19. člana tudi vladi ali eksekutivi in tukaj so vlade mnogo zakrivile pa tudi zanemarile, kar bi narodno borbo vsaj zmanjšalo, skrčilo.

Kar nas Slovence zadeva, smo svoje težnje že večkrat predložili v posebnih spomenicah, do sedaj brez bistvenega uspeha. To je tem bolj obžalovati, ker naše težnje nikomur ne delajo krivice, vse zamore vlada izvesti zelo lahko. Vrhu tega so še tako malenkostne, da se moramo slovenski poslanci že res sramovati pred Bogom in pred ljudmi, ker še zmiraj s takim beraštvom vso visoko zbornico nadlegujemo. Neprenehoma krčimo svoje zahteve, nadejajoč se, da tako vsaj nekaj ulovimo. Od leta do leta stojimo pred ministerskimi stoli, kakor upognjena prosilna pisma, (Veselost) pa še niti le nekoliko ugodnega rešenja ne dobimo. (Poslanec dr. Vitezić: žali Bog, res je). V vseh važnejših glasovanjih glasujemo za vlado pogumnejše, kakor vsi mameluki. (Burna veselost.) V zahvalo za to pa nas Slovence vlada prepušča na Štajarskem in Koroškem najkrutejšemu

ponemčevanju v Trstu in Istriji pa poitalijančevanju, da si nič ne vemo, zakaj. Našim narodnim sovragom dohaja iz onega omahljivega obnašanja vlade zmiraj več poguma k novim krivicam in k novim nasilstvom. (Res je, na desni) in tako traja narodna borba naprej čedalje hujše in srditejše. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Molzna krava.

Nihče ne pogrša sedaj rad mleka in gospodinja pride v hudo zadrego, ako nima molzne krave v hlevu. Z eno še ji pa včasih ni dovolj, naj že bo, ker ji ima premalo mleka, ali pa, ker je že „vsušila“. Bodi pa že to, kakor koli, toliko je gotovo, da ima rada v hlevu molzne krave in če jih že nima po več, vsaj eno hoče, pa to potlejs tem bolj dojnico. Gorjé pa možu ako prižene kravo s sejma pa ni dobra dojnica.

Ali ima žena prav? Ima, po svoji strani ima prav, kajti slaba dojnica ji ne postreže veliko ima pa vendar-le ime, da je dojnica. Po drugi strani pa tudi mož ne more veliko za to, če ga je zunanje lice krave ukanilo. Na tenko in brez strahu zmote se ne da reči, katera in kedaj da je krava dobra dojnica. Troje reči je treba v tem vzeti v poštev, pleme, nato in krmo krave. Izmed teh troje ne stori še nobeno samo za se dobre dojnice. To ni ravno redko, da daje krava, čije plemé je malo vredno, več mleka, kakor pa taka iz boljšega plemena. Na to je torej gledati pri kravi, da je dobra dojnica, pa tudi pri biku, da je iz take dobre dojnice, kedar hodi komu za to, da si vzredi dobre dojnice. Dobro pleme pa tudi natora dobre dojnice izraza se sicer nekoliko v zunanji postavi krave in ta znamenja niso brez vsega pomena pri kupčiji. Treba je kupcu na-nje gledati, če se tudi ne more po polnem zanesti na-nje. Velikokrat se hvalijo taka znamenja, ki niso prava, v časih pa so tudi taka, ki so poprek zanesljiva, pri eni ali drugi kravi goljufiva.

V obče smemo reči, da so dobre dojnice krave, ki imajo široka pleča, raztegneno pokrižje, obočno rebrovje, globoke strani, pred vsem pa široko spodnje trebušje in po njem mehko, prosto dlako. Da mora imeti debele mlečne žile in vime lepo, zastopi se samo po sebi ali če je v tem mesnato, ni kaj prida. Izkušnja kaže vrhu tega, da dobra dojnica rada žre in to veliko. Ako še gledamo na posamezne ude dobre dojnice, tako niso rogi in glava brez vsega.

Kakor v drugih rečeh, tako so nam amerikanci tudi v živinoreji za veliko naprej. Pri njih presoja se tudi dobra dojnica že precej na tenko, imajo pa v tem neko obliko, katere se držé pri

tem presojevanju. Najbolja dojnica je po njih sodbi taka, čije udje dosežejo število 100, ni pa več dobra, če ne dosežejo števila 70. Razni udje imajo, kar se tiče mleka, razno vrednost in to izrazijo da jim dajo več ali manj „pik“.

Da dobodo naši bralci nekaj ugleda v to obliko, podamo jim v naslednjih vrstah obliko za najboljo dojnico ali tako, ki doseže število 100.

1. Ozka, suha in dolgasta glava šteje 2 „piki“.

2. Glava široka med očmi in ozka med rogovi šteje za 1 piko.

3. Temen gobec, obkrožen z jasnišo barvo šteje za 1 piko.

4. Oči polne in pohlevne štejejo za 1 piko.

5. Rogovi mali, vpognjeni, jantarjeve barve štejejo za 3 pike.

6. Ušesa ozka in tenka štejejo za 1 piko.

7. Šinjak raven, tilnik podolgast in težek na pleča šteje za 4 pike

8. Pleča položna in suha, tenko oprsje, ne presuho pa tudi ne premesnato — to šteje za 4 pike.

9. Hrbitišče ravno tje do repa in široko na ledju šteje za 4 pike.

10. Trebuh okrogel, širok, globok v straneh da 8 pik.

11. Kolčki narazen stoječi, nježni v kostéh, trup dolg in širok šteje za 4 pike.

12. Bedra dolga, tanka, narazna, ravnih kosti, ki se ne drgajo pri hodu, štejejo za 4 pike.

13. Noge kratke, ozke v kolenih, z majhnim rogom štejejo za 3 pike.

14. Rep tanek, do kolena ter gibljiv šteje za 3 pike.

15. Koža mehka in tenka z mehko, nježno dlako šteje 4 pike.

16. Barva kože bela, na ušesih pa žolta šteje za 5 pik.

17. Prednje vime polno v obliki in stoječe naprej šteje za 8 pik.

18. Zadnje vime polno v obliki in stoječe nazaj šteje za 8 pik.

19. Vime brez dolge dlake, ne mesnato šteje za 5 pik.

20. Cecki veliki, vsak sebi v štirikot šteje 6 pik.

21. Mlečne žile iz kože štejejo za 5 pik.

22. Spolno udovje visoko, široko in polno na stegnih šteje za 8 pik.

23. Obnašanje mirno in krotko šteje za 3 pike.

24. Celo truplo prej kostnato, kakor pa mesnato šteje za 6 pik.

Ako ima krava vse to, tedaj je popolna, rajta se za najboljo dojnico. Taka je tedaj sodba pri amerikancih. Da-si more biti ni vse tako prav, nekaj pa, mislimo, je v njej gotovo resnica. Kdor dobro opazuje molzne krave, javaline jim pritrdi v marsikateri reči in pri

kupčiji in vzreji dojnic utegne to marsikomu prav priti.

Koliko ima dobra dojnica mleka? — To je sicer različno po času pa tudi po krmi, vendar pa velja pravilo, da ga daje po 5 do 6 litrov na den. Ako pa se pri kravi zedini plemena in krma posebno srečno, potem je mogoče, da daje po 8 do 10 litrov mleka.

Eno je pri kravi, česar ni izpustiti iz oči — vsušenje. Kedar je namreč krava že 6. mesec brega, postane ji mleko medlo in je le malo vredno. Najbolje je toraj, če se tako mleko ne jemlje več za rabo.

Mladi kravi stori dobro, če vsuši tje do 2. teleta cele 4 mesece, starše krave pa naj vsuše vsaj 3 mesece. Ako se kravi ne pusti toliko časa, izlasti če je sicer dobra dojnica, dela se ji sila in celo lahko je, da izvrže. Ako se bojiš za kravo, ki še ima veliko mleka, pa ji je že čas, da ti vsuši, dajaj ji kaci 14 dni slabšo krmo, ječmenko ali ovsenko ter je ne izmolzi do cela, ne pomolzi je enkrat, po tem pa cel den ne in krava ti vsuši brez vsake škode za vime.

Sejmovi Dne 4. junija v Lipnici. Dne 5. junija pri sv. Trojici v slov. gor. Dne 6. junija v Št. Juriju pri Celju, v Račah, v Mariboru, na Bregu v Ptujju in dne 7. junija v Radgoni.

Dopisi.

Od Pesnice. (Zaplenjenje „Slov. Gosp.“) Kdor bi izmed naših bralcev še ne vedel, kaj je Pesnica, njemu povemo, da je to potok, mala reka, ki se vije po pesku, kar ga je od Kozjaka, gorovja nad Mariborom, skozi Slov. gorice doli do sv. Marjete pri Ptujju, in to navadno prav leno. Kedar pa kopni sneg ali se vlije ploha, naraste ona čez silo in takrat je lahko nevarna za travnike in njive, ki leže ob njej. Gotovo pa bi ne bil nihče ugenil, da bi ona postala kedaj nevarna za „Slov. Gospodarja“. Ali kaj se če, za to, 22. številko njegovo je kriva prav Pesnica, da ne pride bralcem o pravem času v roke. Mož, ki biva ali čegar domačija je ob Pesnici, tedaj tak, ki je pravcati „Pesničar“, poslal je uredništvu „Slov. Gosp.“ nekaj besedi „iz Ptujjskega okraja“. V njih je govoril o popustljivih Slovencih ter jim polagal na srce, da ni dobro, če nosijo svoj denar ljudem — prusakom, tedaj tacim moževom, ki živé v našem avstrijskem cesarstvu, pa imajo oči le v „rajhu“ gori v Prusiji. Po vrhu pa še, misli Pesničar, za slov. ljudstvo nimajo ti ljudje kar nobene lepe besede. To je gola resnica in za to vé tudi gospôda pri c. kr. oglavarstvu v Mariboru. Ta misel „Pesničarja“ tedaj gotovo ni bila kriva, da je c. kr. glavarstvo délo ves prvi natis „Slov. Gosp.“ pod

ključ, zinil pa je še tedaj že kako drugo vmes, ki tej gospôdi ni bila dovolj nedolžna. Naj že bo pa to, kakor koli, toliko je gotovo, da do bodo bralci denešnje številko za celi den pozneje, kakor druge kratki v roke. Gotova pa je tudi za založništvo precejšnja izguba v denarju. Ali izguba sem in tje, uredništvo in tudi založništvo „Slov. Gosp.“ seže bralcem na ljubo po kisló jabelko, ter priredi drugi natis te številke. Častiti bralci pa izvedó lahko iz tega, kak križ da ima uredništvo „Slov. Gospodarja“. Ne bode jim tedaj težko, dati mu odpúščenja za to zapoznjenje. Nič ga ni si samo krivo. Čudno je to, da teče v tem naša Pesnica še slej kakor prej čisto mirna proti Dravi.

Od sv. Jakoba v slov. gor. (Pozor in zahvala!) Čez Kušernik, občino s svetim Jakobom v slov. gor. združeno, ni vselej in vsak čas varno posameznim osebam potovati. To kaže izgled. Mlajša hči gospoda Pavaleca pri sv. Jurju v Slov. Gor. se je bila dne 12. maja t. l. napatila v Maribor. Ko pride v Št. Jakobski dol, zapazi ondi dva rokodelska pomagača, ki sta svojo pot vedno nekoliko korakov pred njo nadaljevala. Dospévši na vrh imenovanega hriba postoji deklica pri nekem njej znanem viničarju Zorjanu, misleč, da prideta una dva v tem nekoliko naprej. Tó se je na videz tudi zgodilo, vendar pa se fantalina tam, kjer cesta skozi gozd proti Vukovskemu dolu sukati začinja, v gošči skrijeta in jo mimogrede napadeta. Ko med napadom in gozenjem od nje denarjev zahtevata, prihiti na krič silno oplašene deklice nek mož nasproti, ki je imel seboj nekaj sodarskega orodja. V tem hipu pobrišeta una dva svoje pete zopet nazaj in sta zginila izpred njih oči. Ker so za tem človekom, ki je bil rešitelj napadene, prišli nek duhovni gospod, bi ta ategníl biti brž ko ne kak sodar, ki je šel z duhovnim gospodom na vinski posel. Duhovni gospod so deklici, ko se je nekoliko oddahnila, svetovali, da naj le gre svojo pot naprej, ona to tudi stori, pa ne da bi bila njih in njihovega spremljevalca spoznala in se jima za veliko dobroto dostojno zahvalila. Pisatelj teh vrstic dozvoljuje si tedaj v njenem kakor, tudi v imenu njenih starišev izreči očitno, dobrotnikom najiskrenejšo zahvalo. Zraven pa bi bilo želeli, da bi se onima tihotapcema dalo na sled priti. To bi se sicer celo lahko zgodilo, ako so ju ljudje, kjer sta prenočevala, poznali. Prenočevati sta morala gotovo v tamošnji bližnji okolici, kjer se je ta prigodek vršil že v jutro okoli šeste ure.

Iz Vranskega. (Živinoreja.) Dne 23. t. m. se je v Kapli blizu Vranskega vršilo licenciranje in ob enem tudi premijiranje domačih plemenskih bikov. Prignanih je bilo 23 bikov, večinoma prav lepe rasti in krepsti. Polovica jih je spadala v muricodolsko, polovica

pa v marijindvorsko pleme. Oba plemena pa v teh krajih ugajata domači živinoreji. Dovoljenje ali licenco so prijeli razven dveh premladih vsi biki, vrh tega pa se je desetirim gospodarjem za posebne lepe bike izročila premija iz državnih, deželnih ali okrajnih darov. Po premijiranji se je vršil razgovor o sedanjem stanju govedoreje. Sklenilo se je poprositi na dotičnem mestu, da se iz javnih doneskov nastavita dva plemenska bika marijindvorske vrste, jeden na Vranskem, drugi v Letuši. Objavilo se je gospodarjem, da se biki, ki niso licencirani, ne smejo spuščati pri ogibu kazni. Na to je okrajni živinozdravnik g. Jelovšek v obširnem predavanju razložil v slovenščini, kako treba ravnati z brejimi kobilami in kravami, kako jim treba pokladati gledé na to, da so se doslej v tem oziru godile tako mnogovrstne napake. G. Jelovšek govori jasno, jedrnato in temeljito. Jako nam je vstreženo, da so namestili tega gospoda kot živinozdravnika v naših krajih, ker je zmožen slovenskega jezika in je sploh naš rojak, česar o prejšnjem ne moremo reči, ker je imel dve veliki napaki, prvo to, da ni znal niti besedice slovenske, drugo pa tako, ki je sicer jako razširjena po svetu, pa je nočemo očitno povedati. Veselilo nas je pa tudi, da so naši gospodarji vso razpravo prav pazljivo in radi zasledovali in poslušali.

Iz Ptujkega okraja. (Pogreb.) Dne 18. aprila smo tukaj Antona Struceljna, spoštovanega posestnika v Dražencah hladni zemlji izročili. Ranjci je bil spoštovan slovenski narodnjak, skrben in po vsaki strani priljubljen gospodar. Kako ga je vsa okolica ljubila, to se je pokazalo pri njegovem pogrebu. Domači sosedje so se v lepem številu zbrali ter ga spremljali k večnemu počitku. Bog mu daj večni mir!

Iz Trnoveljske vasi. (Še nekaj o naših velikih Nemcih.) Kje je neki vas Trnovlje in zakaj se imenuje Trnovlje? To vam naj povem v kratkem. Mi imamo v naši vasi slavne može, ki so že visoko starost dosegli, namreč 90 let. Ti nam marsikaj pravijo o svojih prededih. V vrsti, kjer zdaj stojé krasne hiše slovenskih kmetov, tu je rastlo nekdanje trnje in ravno za to se pravi naša vas Trnovlje. Da so pa tukaj slavni slovenski kmetje doma, to dobro veste. Akoravno je tukaj nekdanje trnje rastlo, tega so izruvali naši predstariši ter slovensko zemljo spremenili v rodovitno polje. Tedaj si je začelo pa tudi nemčurstvo to opazovati, češ, ali bi se dalo nas kje kako poruvati, toda zastonj; kajti mi nismo trnje, akoravno pikne v časih nemčurja naša beseda. To si pa vsak lahko misli, da se, kdor na trnje stopi, zbode in ga še potem rana dalje časa boli. Zato se pa navadno zmerom to trnje odbira od drugih dreves. Ravno to so hoteli naši

žlahтни „hrastiči“ gledé nas in to je tudi naša misel in želja. Če bo božja volja bo tudi gotova resnica, da se mi trnje odberemo od velikih nemčurskih hrastičev. Zakaj oni visoko rastejo, mi smo pa nizka trnina, ki obrodi v časi kisló grozdje, da ga v jeseni pastirci zobljejo. Nas vendar še nemškutarji niso mogli pozobati, ali morebiti bi še vse eno radi segli kedaj po tem grozdju, toda prepozno bo. Kaj pa da to pomeni, to vam bomo prihodnjíč še poročali.

Iz Samošan pri Ptuju. (Siva ajdina.) Velikokrat se kaka reč po časnikih hvali in priporočuje črez mero, posebno po nemških. Ali da bi bila v resnici katera reč takega priporočila vredna, kakor siva ajdina (poligonium argenteum), tega se še nisem prepričal. Ko sem pred nekaterimi leti neko priporočilo bral o tej ajdini, kupil sem si je pol vagana, posejal na strnišče in dala mi je šestnajstero seme. Tako sem se še naslednja leta prepričal, kakor tudi več drugih posestnikov, da ta ajdina vrne vselej desetero do petnajstero seme. Priporočujem vam toraj, dragi kmetovalci! sejanje te ajdine, ne na mojo korist, nego na korist in blagor kmetijstva. — Poskusite in hvaležni bote Bogu, kedar bote se resnice prepričali. Ta ajdina je namreč veliko lepša in težja, da več lepše in boljše moke, kakor pa navadna. Ima tudi to prednost, da raste bolj naglo, da več slame, katero živina rada jé. — Nekaterim bi še zamogel jaz s semenom ustreči, ako se v kratkem oglasijo. Stari vagan ali 60 litrov prodavam po 4 goldinarje. Lovrenc Bratuša.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Vsake reči je na zadnje konec in torej tudi razprav v drž. zboru o državnem proračunu. Celi mesec se je vlekla in 324 govorov je bilo, vmes je bilo pač nekaj dobrih, še več pa praznih. Izmed slov. poslancev še omenimo, da je g. dr. Ferjančič kaj dobro govoril o c. kr. sodnijah, kakor jih imamo še sedaj po Štajarskem, Koroškem in nekaj še tudi po Kranjskem. Skorej na vseh se še dobé uradniki, ki ne znajo ali pa nečejo govoriti slovenski, da-si imajo skoraj samo s slov. ljudstvom opravka. Minister baron Pražak je obljubil, da bo v tej reči storil, kar se bode dalo, da postane s časom bolje. — Drž. zbor ima sedaj počitnice tje do jeseni ter dovrši tudi gosposka hiša v tem tjednu svoja posvetovanja. — Nemški šulverein je imel v ponedeljek svoj občni zbor na Dunaju, hvali se, da ga ljudstvo rado podpira ter hodi v njihove šole veliko otrok — nemških se vé, da ne, ampak českih in slovenskih. — V Gostinje na Solnograškem pride tudi letos nemški cesar ter ga obišče v drugi polovici meseca julija naš svitli cesar v

onem kopališču. — Podružnica sv. Cirila in Metoda v Celovcu napreduje, istotako v Beljaku, a več jih še ni doslej na Koroškem. — Na mostu, ki pelje iz Vidma na Kranjsko, plačuje se od vprežne živine po 34 kr. mitnine. To je sila veliko, in bi se gotovo lahko za nekaj odjenjalo. — Po Kranjskem so se ženske jele povračati na staro lepo oblačilo ter se je o binokostnih praznikih videlo sila veliko peč ali velikih belih robcev za na glavo. Tako je prav, našim ženskam ni treba nositi se po gosposki v dragih a nič kaj lepim oblačilih. — Gorica dobi državno policijo in sicer za prvo 12 mož, ter bode mestu za nje šteti na leto 2500 glđ. Dokler je bila v rokah mesta, ni veljala veliko, za to jo je vzela država v svoje roke. — Grofu Hohenlohu napravi bojda neko društvo (v službi irredente?) bakljado, ker je govoril v drž. zboru v smislu tamošnjih lahončičev. No nemnosti izgaja se veliko po svetu. — Na zboru pekovskih pomočnikov v Trstu je bilo kacih 400 mož in so sklenili obrniti se do ministerstva. naj jim pomore do zadruge, katere jim mestni zastop ne dovoljuje. Čudno je to, da sme zastop braniti, kar zapoveduje postava. — Postaja na hrpeljski železnici dobode vendar le tudi slovenski napis ali pa — nobenega, ako bode mestni zastop zoper tega. — Sredi meseca junija bodo po Hrvaškem volitve za „sabor“ ali dež. zbor. Vse stranke, ki so zoper sedanjo hrvaško ali boljše madjarsko vlado, volijo sedaj skup ena za drugo ali pa dobodo tako večino v saboru, to še ni gotovo, kajti vlada ima moč v rokah in kakor jo poznamo, bode je rabila na silo. — V Požunu zopet prede judom. Bila se je po mestu raznesla novica, da je jud Jelínek hotel zaklati svojo deklo v kleti in na mah je kršč. prebivalstvo bilo na nogah, da seže po judu, toda vojaki so ga še rešili. Sedaj se je nemir že nekaj polegel.

Vunanje države. Bolgarsko vprašanje še tiči vedno v starem blatu. Tudi Turčija ga ni premaknila, da-si je na vse vlade pisala, naj bi predložile troje taci mož, izmed katerih bi utegnilo sobranje izvoliti kneza. Vlade jih doslej niso predložile in zato se še tudi sobranje ni sklicalo. O nemirih pa se sedaj ne sliši veliko. — Zoper sultana je bila velika zarota, hoteli so ga odpraviti ter koga izmed prejšnje sultanove rodbine spraviti na prestolje. Po naključju pa so prišli zaroti na sled in več velikih glav so pozaprlí, druge pa poslali na božji pot v Meko. — Srbska skupščina snide se v Nišu meseca avgusta in minister Garašanin zato ne more iti na odpust, ker ima storiti potrebne priprave za-njo. — Črnogorski knez je z vsó svojo rodbino na Dunaju. — Rusija spravlja sila veliko vojaštva v Besaribijo — na bolgarsko mejo. Če prekrížaš „sila“, bode pa menda najhitreje resnica. — Nemški drž.

zbor ni dovolil Bismarku, da dene alzacijskega poslanca, dr. Grada, v preiskavo. Očita se mu, da ščuje svoje volilce zoper Nemčijo. To je bilo moški od zbora. — V veliki vojvodini Hasenski povrnó se v kratkem tudi kat. cerkvi prejšnje pravice. — Belgija trpi silo po svojih delalcih ali tudi ti jo trpé pri svojih tovarnah, le-te jim ne dajo toliko zaslužka, da bi jim bilo mogoče živeti. V tem bode treba, da seže vlada vmes, ter omogoči delalcem življenje. — V Parizu je zgorelo veliko gledišče. Sila veliko ljudi je prišlo ob življenje ali vsaj ob zdrave ude. Gotovo število se še ni razglasilo. — Novo francosko ministerstvo je sedaj na nogah. V njem ni generala Boulangerja in se bode težko delj časa držalo na vrhu. — Po Italiji se sliši čedaljo več glasov za sv. Očeta, ljudje so jeli čutiti, da se jim je doslej velika krivica godila, da pa za to po Italiji ni nikjer boljše postalo. V Florenciji so toraj posvetili novo nadškofovo cerkev, v pričo sta bila kralj in kraljica. — Z ekspedicijo v Masavo nima Italija nič kaj sreče in dela jim v ministerstvu velike pregla-vice, kajti ona žre veliko denarja, ni jih pa od nikod vzeti. — Na otoku Kreta vrača se zopet mir med prebivalstvo ter se trudi turška vlada odpraviti, kar je bilo nemira krivo. Posebno veliko vere pa nimamo v to vest.

Za poduk in kratek čas.

Sv. Vid pri Ptuj.

(Odlomek iz krajne zgodovine. Spisal M. Slekovec.)
(Konec.)

Na den sv. Marka l. 1617. je potem cesar Ferdinand II. župnijo sv. Vida, kot vrhovni njeni patron izročil omenjenim minoritom, trdno se nadjajoč, da bo ovo izročitev tudi papež odobril. In da bi si zamogel red in samostan tudi papeževo potrjenje izprositi, dal jim je cesar Ferdinand II. dne 28. julija 1621 v ta namen posebno diplomu.

Vsled prošnje gvardijana je potem dne 6. avgusta 1623 tudi papež Urban VIII. inkorporacijo župnije sv. Vida s samostanom minoritov v Gradcu potrdil in določil, da ima samostan ondi vikarijo ustanoviti in vikarju iz župnijskih dohodkov odkazati „*redditum annum quinquaginta ducatorum similem, cum pede altaris et aliis emolumentis ac juribus parochialibus in certis, quae dicto vicario remanere debeant*“.

Tako je fara sv. Vida prišla z vsemi dohodki in pravicami, pa tudi z dolžnostmi k minoritom v Gradcu, ki jo še dandanes oskrbujejo. A v vseh ovih listinah penzija, katero je do tačas hočki župnik od sv. Vida dobival, ni omenjena in ravno to je dalo povod dolgo- trajnim tožbam. Jurij Pileator si je pri po-

godbi z minoriti bil tisto izgovoril in jo je kot hočki župnik tudi tirjal. Ker mu je pa minoriti niso hoteli dati, češ, da v cesarjevem pismu o njej ni govora, pritožil se je pri oglejskem očaku. Ta je stvar dal po višjem diakonu preiskati in je tega tudi pooblastil, jo razsoditi. V imenu oglejskega očaka bili ste stranki l. 1630. poklicani v Laški trg, da bi se stvar ondi poravnala. Ker pa minoriti niso hoteli tje priti, bili so pri obravnavi dne 20. oktobra 1638 od višjega diakona Michaela Wollich-a „in contumaciam“ obsojeni, da so dolžni penzijo plačevati in Pileatorju vse stroške, ki so mu vsled tožbe bili narastli, povrniti. Ker so se pri vsem tem še vendarle branili, obrnil se je višji diakon do deželne vlade za vojaško pomoč, katera mu je bila tudi dovoljena. Toda sedaj so se minoriti obrnili do papeževa nuncija Cirijaka, ki je izvršitev obsodbe ustavil in dne 5. marca 1633 Pileatorju in višjemu diakonu celo z izobčenjem zagrozil, ako bi se predrznila v tej stvari proti minoritom kaj dalje postopati.

Ker se toraj s tožbo ni dalo ničesar doseči, skušal je Pileator k omenjeni penziji priti po dogovoru, kajti tega minoriti niso mogli utajiti, vsaj Pileatorju nasproti ne, da bi pri prvotni pogodbi o njej ne bilo govora. Sprvega konvent, ki je vsled večletnih tožeb imel itak že precej stroškov, o dogovoru ni hotel ničesar slišati, a da bi mir imel, je slednjič vendarle v pogodbo privolil. Pileator je tirjal kot odškodnino za vsikdar 2000 gold., pa ta svota zdela se je minoritom previsoka. Konečno so se pogodili, da je hočka župnija dobila enkrat za vselej 1250 gld., katero svoto je Pileator tudi vzdignil in do slednjega krajarja porabil. Umevno je toraj, da poznejši hočki nadžupniki, ki so v tej zadevi zopet pravde začeli, niso ničesar dosegli. Tako se je godilo l. 1710. nadžupniku Ludviku Valerijanu Reffingerju Purgberškemu, l. 1764. pa Jožefu Gutsmandl-nu; slednjega je vlada dne 19. decembra 1764. zaradi tega precej ostro zavrnila.

Omenjeni Pileator, ki je za zgodovino župnije sv. Vida zanimiva oseba, — končal je neslavno. Oktobra 1630 so mu vzeli mariborsko župnijo, čez tri leta pa še hočko in on, ki je svoje dni tri mastne župnije ob eni vlasti imel umrl je v spomladi l. 1637. zadolžen — brez župnije. Slednji čas je na duhu zelo bil oslabe- l; — l. 1634. ni znal več ne „*formam absolute*“ — ne „*verba consecrationis super calicem*“.

Smešnica 22. Zdravnik: „Vam bo treba korenine zoba streti ali bojim se, da mi ne zdržite. Ali Vam je prav, če Vam dam nar-koze?“

Bolnik: „Kaj pa je to?“

Zdravnik: „Nekaj Vam dam pod nos in Vi že spite ter se prebudite, ko je vse gotovo.“

Bolnik potegne na to po času mošnjico iz žepa ter začne denar šteti. Zdravnik misli, da mu mož hoče plačati ter mu reče, da ni treba plačati naprej, to še stori lahko, ko bo vse v redu. „O“, reče na to bolnik, „saj Vam ne mislim že plačati, samo videti sem hotel, koliko imam denarja pri sebi.“

Razne stvari.

(Cesarjev dar.) Svitli cesar so dali za pogorelce v Velikih Rodnah pri Slatini 600 fl. iz lastnega premoženja.

(Volitve v okr. zastop.) Za Ptujski okraj so volitve razpisane. Dne 8. julija t. l. voli skupina vel. posestnikov, dne 13. jul. pa skupina občin ali srenj. Narodnjaki naj gledajo že zdaj na to, da ne bodo nasprotniki pobrali pooblastil udov in občin. Občine pa naj volijo značajne in zanesljive volilne može in če je treba, naj se izgodé potrebne reklamacije. Nasprotniki se bojé poraza in so toraj že zdaj vsi na nogah. Meščani, trgovci in obrtniki jim pomagajo, naj bi speljali slov. kmete na led ter še nadalje obdržali gospodarstvo s tujim denarjem v škodo kmeta v svojih rokah. Tedaj pozor!

(Okr. volitve.) V Ormožu vršé se ravnokar volitve v okr. zastop; dnes dne 2. jun. volijo vel. posestniki, v ponedeljek dne 6. jun. pa občine. Ni dvoma, da zmaga v obih slov. stranka. Možje pa so tudi v doslenjem okr. zastopu vestno ravnali z denarjem in marsikaj storili, kar je bil nemškutarski zastop zane-maril.

(Bralno društvo v Ribnici) je pri svojem občnem zboru v ponedeljek trikratno „slavo“ izrekla č. g. dr. Gregorecu in drugim našim vrlim poslancem v dež. in drž. zboru, za neustrašeno branitev naših pravic. Slava!

(Šolsko društvo.) Konjiška podružnica sv. Cirila in Metoda ima dne 9. junija na dan sv. rešnj. Telesa, popoldne ob 3. uri svoj redni letni shod in sicer v prostorih ondajšnje posojilnice. Odbor.

(Otroški vrt) Nadvojvoda Karol Štefan biva večji del leta na otoku Losinju in vzdržuje ondi na lastne stroške otroški vrt. Sedaj je v njem kacic 40 otrok. Na lastno željo nadvojvode učé se ondi otroci edino hrvaški ter ne pustí visoki gospod, da se ubija hrvaškim otrokom italijanščina v glavo. To bôde sicer tamošnjim lahončičem v oči ali ne vedó si pomoči.

(Častni spomin.) Slavnost v spomin Josipa Jurčiča napravilo je akadem. društvo „Slovenija“ na Dunaji, dne 2. junija l. 1887. Vspored je bil obilen in so ga mladi naši rojaki rešili vseskozi izvrstno.

(Družba sv. Mohorja.) Ponos slov. ljudstva, družba sv. Mohorja šteje letos 34.000 udov in tiska se za njo vsacih 6 bukev v 35.000 iztisih. To je sopet lep napredek.

(Nagla smrt.) V torek dne 31. maja je umrl Gabriel vitez Jezernik, župan v Celovcu. Bil je še v pričo pri veselicah Graških pevcev, da-si je že delj časa bolehal. Mož je bil slovenske krvi pa mu je dopadlo šteti se za Nemca.

(Trojčki.) V Metliki na Dolenjskem je dne 16. maja povila neka kmetica, doma iz Drašič, trojčke, dva dečka pa eno dekle. Vseh troje otrok je zdravih.

(Železnica.) Na progi železnice Zidan most Zagreb opustijo zjutranji in večerni mešani vlak. Večerni vlak prihaja pa odslej za eno uro poprej v Zidan most.

(Premeščenje.) Inženir južne železnice na Zidanem mostu, g. J. Unterberger, zagrižen sovražnik sv. vere in slov. krvi, je šel te dni nekam na Tirolsko ter upamo, da se ne vrne nikoli več v naše kraje. Kdor pozna možiceljna, želi mu prav iz srca — srečno pot.

(Žganje.) Mica Vidrgar, znana žganjarka v Studencu pri Celju, se je bila pri P. Završku, krčmarju v Studencu, prenapila ter je iz hiše stopivši, padla po stopnjicah v klet. V tem se je tako obtokla, da se ni več zavedla ter je tako nesrečno umrla.

(Toča.) V torek dne 31. maja je zadela toča župnije sv. Tomaža, Velike nedelje in Ormoža ter je po polju in vinogradih sila veliko škode naredila. Bog nas je varuj!

(Mladina) Fr. Wanger, 11 let stari učenec šole v Špitalu na Koroškem, naveličal se je že v teh malih letih življenja ter se je v soboto dne 14. maja obesil na vrbo blizo opečnice.

(Hvaležni svet.) Posestnik gostilne „k belemu volu“ v Celju, g. R. Koscher je sedaj v škripcih. V zboru tamošnjih obrtnikov je grajal mestni zastop, češ, da sili brez vse potrebe na stavljenje občne klavnice. V tem so mu takrat vsi pritrjevali, ki poznajo Celjske razmere. Sedaj ga hoče pa mestni zastop djati na tožno klop — zavoljo razžaljenja časti. Gospôda je pač le pozabila, da g. Koscher že iz davna nima več slov. krvi v sebi ter mu da na zadnje še gotovo odpuščjenje.

(Požar.) V torek dne 16. maja je Jož. Žrjavu, posestniku na Holmu pri Ormožu nekdo požgal hlev in škedenj. Zavarovalnina je le pičla.

(Koroške bukvice.) Le-teh je sedaj že 3. zvezček izšel. Vsebina je podučljiva in kratkočasna in cena zvezčeka je 10 kr. „Koroške bukvice“ izdaja g. Fil. Haderlap v Celovcu. Pravopis je v 2. in 3. zvezku navaden in torej g. izdatelj odjenja od tega, ki si ga je

sam skoval. To je le pametno, kajti ljudstvo ondi bere sicer rado, ali težko, ker se ne uči v šoli slovenščine. Nov pravopis pa bi mu to branje še le pristudil, ne pa, da bi ga k branju vabil. Tak bi bil tedaj samo in to na gotovo škodo slov. ljudstva.

(Samomor.) Žendar Janez Karner se je v noči 7. maja v Radgoni ustrelil. Pravi se, da je to storil — vsled žganja.

(Gosenice.) Kakor se sliši, storile so letos okoli Brežic posebno veliko škode na drevju pa tudi že po vrteh. Pravi se, da ljudje niso nič storili zoper nje.

(Šulverein.) Uni teden so položili temeljni kamen za šulvereinsko šolo na Slatini. Znani doktorček je pri tem „slovesnem činu“ imel besedo ter „blagoslovil“ pričeto poslopje. Gledalcev je bilo bojda veliko in vsem so solze veselja zaigrale v očeh, ko je doktorček blagoslavljal. „D. W.“, ki to poroča, pa zamolči, da je bilo veselje skoraj gotovo le za to, ker je imel doktorček kamen, ne pa še gledalcev „v delu.“

(Za dijaško semenišče.) Č. g. Jože Hrzič, župnik v Spodnji Polskavi in č. g. Jan. Lenart, župnik v Tinjah sta darovala za dijaško semenišče v Mariboru vsak po 10 gld.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Govedič 22 gld., Šmid 10 gld., Nendl 10 gld., Kocuvan 1 gld.

Loterijske številke:

V Gradcu 28. maja 1887:	74, 32, 37, 87, 89
Na Dunaju „ „	82, 30, 26, 46, 61

Milli darovi za pogorelce.

Za pogorelce pri Novi cerkvi so tamošnjemu farnemu predstojništvu darovali: Veleblag. g. baron Mantuffel, Taborški grajšček daroval je osebno: 50 fl., čč. gg. Voh in Kolenko župnika 4 fl., veleblag. g. dr. advokat Celjski Edmund Langer, posestnik Lemberški osebno daroval 50 fl., slavna Celjska posojilnica darovala je po veleblag. g. dr. Smcu, celjskem odvetniku 100 fl., blag. g. Fr. Gert, Mariborski svečar 5 fl., farani Frankolski 16 fl. 9 kr., slavna Savinjska posojilnica Žavska 50 fl., veluč. in vlč. g. dr. Muršec iz Gradca 6 fl., velblg. gosp. dr. Filipič, Celjski odvetnik 10 fl., vlč. g. Al. Kos, Cresnjiški župnik 5 fl., hvale redni farani Vojniški v cerkvi darovali 30 fl. 29¹/₂ kr., spošt. g. župan Frankolski 80 kr. vlč. g. Vinko Kolar, duhovnik in Novocerkovski rojak poslal sestrama 40 fl. in 10 fl. ostalim pogorelcem, vlč. dekanijsko župništvo Šmarje 13 fl., vlč. dek. žup. Dobrnka v cerkvi darovanih 12 fl. 73 kr., vlč. kn. škof. farni urad Trbovlje 26 fl. 53 kr. Vsi ti milodari so se vže deloma razdelili in deloma se bodo priložno razdelili. V imenu vseh hvaležnih Novocerkvskih pogorelcev blagovoljno sprejmite vsi imenovani p. n. blag. in velč. dobrotniki od Novocerkvskega farnega urada pristrčni: Bog plati in Marija mati!

Po uredništvu „Slov. Gosp.“: Za pogorelce pri Novi cerkvi: Čč. duhovščina Braslovška 6 gld. 60 kr., neimovan 1 gld., preč. g. Fr. Kosar, kanonik v Mariboru 5 gld.

Za mežnarja dobro rabljivi glasovir prodaja po celo nizki ceni učitelj pri sv. Bolfanku v Slov. gor. 2-3

Poslano.

„Marburger Zeitung“ — list, kateri svoje predale polni skoro izključljivo le s psovkami o Slovencih in zabavljicami o njihovih narodnih zavodih in društvih — priobčila je v svojej 31. številki dne 11. marcija t. l. dopis iz Ormoža, v katerem je pripovedovala, da posestnik Muršec iz Brsnice od „Slavije“ ni dobil ni vinarja odškodnine, da-si je imel redno plačano zavarovalnino in dasi mu je pogorelo celo poslopje.

Kakor se nam poroča, hodi s tem listom, „Mariborčanke“ neki J. H. Breznik, akviziter „dunajske zavarovalne družbe“ okolo naših členov; pripoveduje jim, da „Slavija“ vsestransko propada; svari jih pred njo in pozivlje jih, naj se odpovedó zavarovanju pri njej.

Da bode torej slovensko občinstvo vedelo, kake vrste človek je omenjeni J. H. Breznik in koliko se sme vrjeti njegovim besedam, konstatujemo, da je „Marburger Zeitung“ vsled naše zahteve že davno morala preklicati omenjeni dopis iz Ormoža kot vseskozi neresničen in od kraja do konca izmišljen.

V Ljubljani, dne 26. maja 1887.

Glavni zastop banke „Slavije“:
Ivan Hribar. Josip Kuhar.

Postano.

V lekarni pri „Zamorcu“

na Dunaju, Tuchlauben 27

se dobijo vse zdravilne specialitete in zdravila vsaki dan po pošti. 19—24

Razpis natečaja.

Učiteljska služba na enorazrednici III. plačilnega reda v Razborju se umešča definitivno ali provizorično.

Prošnje z dokazom o sposobnosti za podeljenje poduka v veronauku in o znanju slovenskega jezika naj se vložijo do 15. julija 1887 pri krajnem šolskem svetu v Razborju pošta Slovenji Gradec.

Okrajni šolski svet v Slovenjem Gradcu, dne 20. majnika 1887.

Predsednik: *Finetti.*

Prodajalnica z mešanim blagom

na najlepšem mestu na Ptujski gori in sicer: prodajalnica, 3 sobe, 2 kleti, kuhinja, vrt, potem pa drugo poslopje kot magacin, hlev za 4 glave, 4 plugi zemljišča, vse to se da v najem s prodajalno spravo vred na več let. Več pové lastnik A. Sicherl, trgovec v Spodnji Polskavi via Pragerhof na Štajarskem. 1—3